

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Coton de Tulear

Versjon 1
Gyldig t.o.m 01.04.2019

KBC
Klubben for Bolognese
og Coton de Tulear

 **Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Generelt	4
1.2	Rasens historie, bakgrunn og utvikling	4
1.3	Historien i Norge	6
2	Rasens populasjon.....	7
2.1	Populasjonsstørrelse.....	7
2.2	Gjennomsnittlig kullstørrelse.....	8
2.3	Efektiv populasjonsstørrelse	8
2.4	Innavlsgrad.....	9
2.5	Bruk av avlsdyr	10
2.6	Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	13
2.7	Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	14
2.8	Prioritering og strategi for å nå målene	14
3	Helse	15
3.1	Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen	15
3.2	Forekomst av helseproblemer, sykdommer og /eller defekter.....	15
3.2.1	PRA	15
3.2.2	Katarakt	16
3.2.3	CMR2.	17
3.2.4	Prolaps.....	17
3.2.5	Patellaluksasjon.....	18
3.2.6	Atopi/Allergi	19
3.2.7	Fôr allergi	20
3.2.8	Sensitiv mage	22
3.2.9	Calve Leg Perthes.....	22
3.2.10	Banderas syndrome, Neonatal Ataxi.....	24
3.2.11	Von Willebrand disease.....	24
3.2.12	Tannproblemer.....	25
3.3	Forekomst av reproduksjonsproblemer	25
4	Mentalitet og bruksegenskaper og adferd i forhold til rasestandarden	26
4.1	Beskrivelser av kortsiktige og langsiktige mål:	26
4.2	Prioritering og strategi for å nå målene	26

4.3	Atferd.....	26
4.4	Atferdsproblemer	26
4.5	Beskrivelse av langsiktige og langsiktige mål.....	27
4.6	Virkemiddel:.....	27
5	Eksteriør	27
5.1	Eksteriørbedømmelser.....	27
5.2	Overdrevne eksteriørtrekk.....	27
5.3	Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	27
5.4	Prioriteringer og strategi for å nå målene:	28
6	Oppsummering.....	28
6.1	Prioriteringer av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	28
6.2	Plan for videre arbeid i klubben.....	28

1 Innledning

NKK har det overordnede ansvaret for hundeavl og hunderaser i Norge, men forvaltningen av den enkelte rase er delegert til de respektive medlemsklubbene. Raseklubbene har nå fått i oppgave å utarbeide en rasespesifikk avlsstrategi (RAS) som skal bidra til tydelige definisjoner av målene raseklubben har for rasen, og skal være et verktøy for å sikre sunn hundeavl også i fremtiden. NKKs Avlsstrategi og Etiske grunnregler for avl og oppdrett er fundamentet RAS skal bygges på. Hensikten er ikke å innføre en rekke avlsrestriksjoner sentralt i NKK, men å lage en strategi for å nå NKKs målsetning: Funksjonelt friske hunder med rasetypisk konstruksjon og mentalitet, som kan leve et langt og lykkelig liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet.

Coton de Tulear fikk sin egen raseklubb i Norge i nov 2006. Navnet var Bolognese og Coton de Tulear klubben. I 2013 opptoks rasen Malteser i klubben som fikk nytt navn Norsk Bolognese og Coton de Tulear klubb. Klubben har utarbeidet egne avlsstrategi. Utstillingskrav til avlsdyr min 1 premie på utstilling. Kjent Patellaluksasjonsstatus. Ikke bruke kombinasjon med mer enn 1-1-0-0 i avl. Avlsdyr skal være øyenlyst FRI for arvelige øyensykdommer ihht anbefaling fra Norske Opptomologer.

1.1 Generelt

Vi har valgt å gjøre RAS dokumentet ganske omfattende og går i dybden på historie, sykdommer osv. Tanken bak dette er at dette skal være et historisk dokument for rasen og et oppslagsverk for oppdrettere og andre som trenger opplysninger om rasen, historie n, helse osv.

1.2 Rasens historie, bakgrunn og utvikling

Det er mest sannsynlig at vår Coton opprinnelig kom fra Europa, med Bichon som sine forfedre. Det er en viss likhet med både Frisé, Malteser og Havanais, og fargene som noen coton er født med, tilsier et snev av Papillon en eller annen gang. Gasserne hevder at rasen opprinnelig er deres. Historiene forteller at den første Coton ble oppdaget på Madagaskar så tidlig som i det 15. århundre. På den tiden var området i det indiske hav svært trafikkert av handelsfartøyer fra hele verden. Reiseruten var som regel rundt Kapp det gode Håp, videre inn Mosambique kanalen, deretter ut i det Indiske hav. "Ladies" som var med som passasjerer på disse turene hadde med små selskaphunder som underholdning. Disse hundene var også med for å holde skipet fritt for rotter og lignende. Man regner med at rasen har oppstått ved at noen smarte hunder har reddet seg i land på Madagaskars kyst etter forlis. Der overlevde de som villhunder, jaget med lokale terriere, blandet seg med dem, og tilslutt kom det frem en rase, Coton slik vi kjenner den i dag. De ble svært populære blant de innfødte, som temmet dem og de ble de kongliges favorittthunder. Rasen fikk det offentlige navnet Coton de Tulear. Det første p.g.a. den bomulls lignende pelsen. Tulear etter Madagaskars havneby, hvor rasen først ble oppdaget. Den ble også kjent som krokodillehunden, ikke fordi den jaget krokodiller, men fordi den utviklet en evne til å lure krokodillene når den skulle krysse de mange elvene på Madagaskar. De ble brukt av de innfødte når de selv skulle få buskapen over elvene. Buskapet ble stående der elven var smalest, mens Coton løp dit elven var bredest. Der løp de langs bredden, hoppet og bjeffet slik at de tiltrakk seg oppmerksomheten fra krokodillene. Imens gikk buskapen over elven i ro og fred. Når alle dyrene var trygt over løp Cotonene i fullt firsprang etter og svømte over elven på det smaleste, før krokodillene rakk å skjønne hva som hadde skjedd. I de første nedtegnelser om Coton på Madagaskar ble gjort av Etienne Flacounts guvernør. Han skrev det anerkjente bokverket *Histoire de la grande isle de Madagascar*. Han omtaler flokker av

hunder som er små med lange snuter og korte ben som rever. Noen av dem er hvite. De er oppstått med hunder fra Frankrike og har blitt værende.. de har korte ører.

Den andre nedtegnelsen er gjort av vitenskapsmannen Guillaume Grandier som beskrev sitt møte med hundene på Madagaskar: Stakkars utsultede dyr som streifer rundt i landsbyen, sloss for den mest tarvelige søppel, eller som søker inn i bushen hvor de overlever ved å jakte som ville dyr, «Histoire physique, naturelle et Politique de Madagascar» 1928. Coton skal ha vært utsatt for naturlig utvalg i nesten 400 år. For å overleve utviklet de en nærmest unormal hurtighet for størrelsen og en evne til å hoppe rett opp i luften stående på to bein, og snur i fart på en «femøring», og har en balanseevne som overgår de fleste. Det er veldig tørt og kan være uten nedbør i opptil 9 mnd på den sørlige delen av Madagaskar. Elvene tørker ut og klimaet er hardt. Temperaturene kan ligge på et snitt på 42 C i måneder. Den tykke hvite pelsen fungerte som isolasjon i solen slik beduinenes klesdrakt gjør det. I det harde klimaet bukket hunder med den minste svakhet fort under i bushen. I den stekende solen ble også et noe lysere pigment sort og derfor godtas også en tobakksfarget snute i hht standarden.

Den samme pelsen som isolerer så bra for solen, gir Cotonen en god isolasjon mot kulde og de trives godt i snø og kaldt vær.

Kolonistene hadde temmet Cotonen og den ble nå eiet og avlet av velstående mennesker. Det fantes

ikke noe registrering av hundene eller noen Kennel klubb. Madagaskar hadde tidligere vært under fransk herredømme men frigjorde seg i 1960. The Societe de Canine de Madagaskar ble først dannet i 1966. De søkte straks FCI om å godkjenne Coton de Tulear som egen rase. I 1970 ble rasen godkjent og den første standarden ble publisert av FCI i februar 1971. Da det ikke fantes godkjente stamtavler og registre på hundene, ble de første undersøkt av ekspert dommere som godkjente noen hunder som fikk klassifisering. Dommerne var Leblond, Troquet og Petit. De skrev også den første standarden. Her er bildet av

hunden som den første rasestandarden er basert på.

Dessverre ble Societe Canine de Madagaskar liggende uvirksom og de neste 12 årene ble ingen Coton registrert i "Register Initial Madagaskar"

De startet igjen i Mail 1984. Etter hvert ble antallet eksporter til Europa så stort at myndighetene på Madagaskar satte begrensninger på hvor mange tisper og hannhunder som kunne eksporteres i året. De første hundene ble registrert som Livre des Origines Francais.

Rasen ble først kjent i Europa, da den ble presentert på et stort show i Paris på 70 tallet. Ikke lenge etter ble de første hundene importert til Frankrike, Belgia, deretter Holland, Tyskland, Sveits, Italia og til sist kom rasen til Norge som første land i Skandinavia. Dette var tispene Norwegian Symphony of Woodland Cottage som er direkte etterkommer etter James og U'Hutchington Manakarra. Det manglet en bestefar slik at hun aldri ble Internasjonal champion. Hun ble den første championen i rasen både i Norge og Sverige. Siden 1986 finnes det Coton i hele Europa. Det finnes også kenneler i USA, Canada og Argentina. Madagaskar er et av verdens fattigste land og på grunn av politiske uroligheter og dårlig økonomi så ikke Madagaskar seg i stand til å ivareta Cotonstandarden og FCI overlot ansvaret for standarden til Frankrike i 1997.

La deg ikke lure av utseendet, denne hunden er tøffere enn du tror. Coton er glade, raske,

intelligente, lekne, morsomme, røytefrie, og er allergivennlige. De har heller ikke den karakteristiske "hundelukten" selv når de er våte. De er meget hengivne mot sin eier, sterke, friske og lever lenge. I flg. Den forrige standarden skal Coton de Tulear ikke trekkes for ikke å gå pent i utstillingsringen. Den skal hoppe og danse litt, dette er tatt vekk I den nye standarden uten at vinklinger og proposjoner er endret. Dommere skal akseptere dette.

1.3 Historien i Norge

Rasen ble først kjent i Europa, da den ble presentert på et stort show i Paris. Ikke lenge etter ble de første hundene importert til Belgia, deretter Holland, Tyskland, Sveits, Italia og til sist kom rasen til Norge som første land i Skandinavia. Dette var tispene Norwegian Symphony of Woodland Cottage som er direkte etterkommer etter James og U'Hutchington du Damaine Manakarra. Det manglet en bestefar slik at hun aldri ble Internasjonal champion. Hun ble den første championen I rasen både I Norge og Sverige. Buffy fikk 1 valp med en franskhund av ikke den beste kvalitet, valpen var typemessig korrekt , men hadde et voldsomt overbitt. Vi gjentok ikke kombinasjonen, men fikk en hanhund fra rasens mor i Europa Micky Ceries med kennel Woodland Cottage som ønsker at vi skulle fortsette å gjøre rasen kjent i Skandinavia. Hanhunden vi fikk vare Verdens Vinner og Multichampion Feel me See Me du Domanine de Luniray og er far til flest verdensvinnere. Dette resulterte i 2 tispevalper, Symphony's Mesusah og Simone. Mesusah ble champion og Simone ble stilt et par ganger med 2 cert i Norge. Feel Me gav rasen det vi trengte, noe mer masse, en anelse langre ben, fantastisk pigment, men også en ukorrekt hale som vi ser på enkelte individer den dag i dag. Halen var litt for tett krøllet, men hadde korrekt plassering..Og dette er starten på rasen i Norge. Norske dommere ble opplært i rasen på den første Buffy og ettertiden har vist at dette var en utmerket representant for rasen. Rasen ble, på tross av pelsstellet, en populær rase og den økte alt for raskt i populasjon i Europa, med de problemer dette medførte. Mer om dette under helse. For å utvide genpoolen fikk vi låne en mestvinnende hanhund igjen fra Woodland Cottage – Ithalique som var i Norge 6 måneder, Det er frosset ned sæd fra han og han har et kull, 4 valper i Norge inseminert med frossen sæd og et kull i Sverige normal parring. Deretter importerte Symphonys Tidelidee of Woodland Cottage og Selectycon Hollywood Halley. Senere importerte kennelen Cotonbrie Chery fra Italia og MiToi's Tom Sawyer fra USA.

Tidelidee kennel startet sitt oppdrett med tispene Tidelidee of Woodland Cottage. Oppdretteren reiste til Frankrike og parret hennes datter Symphony's Lady Madonna med Monoi de l'echo des elingues. Han var eneste elite A hann på den tiden i Frankrike. To av tispene i dette kullet gikk videre i avl. Tidelidee's Substitute for Love og Tidelidee's Candy Perfume girl. Begge med noe farge. Tidelidee ble parret med Symphony-s Captain Marvel fra de eldste norske linjene og resulterte i et kull på 5. Den ene valpen Tidelidee's Ziggy Stardust ble solgt til Danmark, hvor han tok 23 titler i mange land inkludert verdensvinner .

Tidelidee's Substitute for love ble parret med helhvitt hanne Sowetho de echo des elingues i Finland, og det resulterte i et kull med to tisper med litt sort tegning i ansikt og en helhvitt hanne. Alle tre ble champions og begge søstrene NV og mestvinnende, og vinner av rasespesial. Hannen Tidelidee's Flash Gordon ble brukt 1 gang og resulterte i ett kull hos Ginilles kennel på 7. Av disse har

mange blitt champions og flere er gått videre i avl. Tidelidee kennel parret også tisper i Danmark og Sverige, og senere en amerikansk import.

Gjiways hentet inn hunder fra Sverige blant annet. Og senere fra Swift Coton Belgia og Castle des Rock aux feu.

Bobolina startet opp i 1997 med Zitka Evita fra Turid Bergers oppdrett. Hun hadde fire valpekull. Gjiways Wicked Witch fikk tre kull, alle med tre i hvert. En valp ble beholdt i kennelen, Bobolinas Gorgeous Miss Sixty. Hun hadde fem kull, tilsammen 15 valper. Ginilles High Magic Haylie ble kjøpt inn fra kennel Ginille, hun fikk tre kull. Cartoonlands Cojak ble importert fra Cartoonland i Frankrike og ble brukt på forskjellige blodlinjer i Norge..

Ginilles hentet inn sin første tise fra Sverige. Hun ble parret med en finsk Champion, og ga et kull på 7 valper. 4 av disse gikk videre i avl. Senere kjøpte hun inn 3 hanner fra Belgia fra Swift Coton. To av disse ble brukt mye i avl også hos andre oppdrettere.

Mayaroz hentet sine første avlsdyr fra Azmir's i Sverige . De importerte senere en hanne fra Frankrike fra Domaine de Rouviere. Senere importertes Voyo de Clos de Emma fra Frankrike. Han vant mye og ble bla BIS. Han har endel avkom etter seg i Norge.

Mizoras kennel startet oppdrettet med Gjiway's Gjirina-Mimmi i 2004 som hadde 3 kull. I første kullet fikk hun 3 valper med far Veronicks Close To Win. Valpen Mizoras Amazing Nelli ble beholdt i eie. Hun ble NUCH og fikk bronsemerke i lydighet og agility. I andre kull fikk Mimmi 3 tisper med Gucci of The Swift Cotton. Mizoras Bel Amour Daisy , Mizoras Beautiful Sandy og Mizoras Becky. I tredje kull fikk Mimmi 3 hanner med Amzelles Rocka Billy.

Duzett startet med Mizoras Belle Amour Daisy og hentet senere inn en tise French CanCan de Fleur d'Aloès i Frankrike i 2010, og en hanne i 2011 fra Kennel Jarbo/Raj Karpat i Tsjekkia, Draco Jarbo. Han er brukt noe i avl i Norge og Sverige.

2 Rasens populasjon

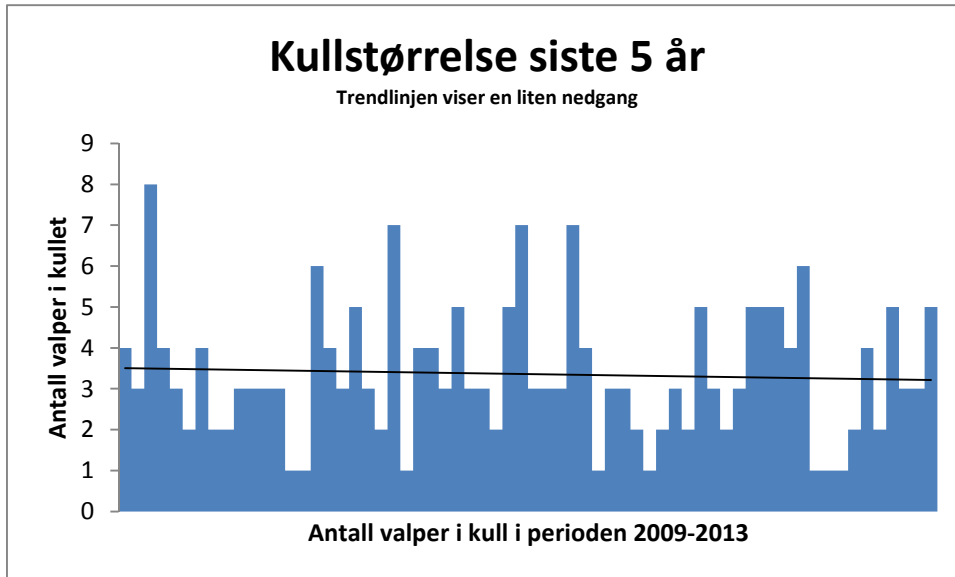
2.1 Populasjonsstørrelse

Det er ca 500 Coton de Tulear registrert i Norge. I tillegg er det nok kjøpt inn fra utlandet en del familiehunder som ikke er registrert i NKK. Disse er det vanskelig å få informasjon om.

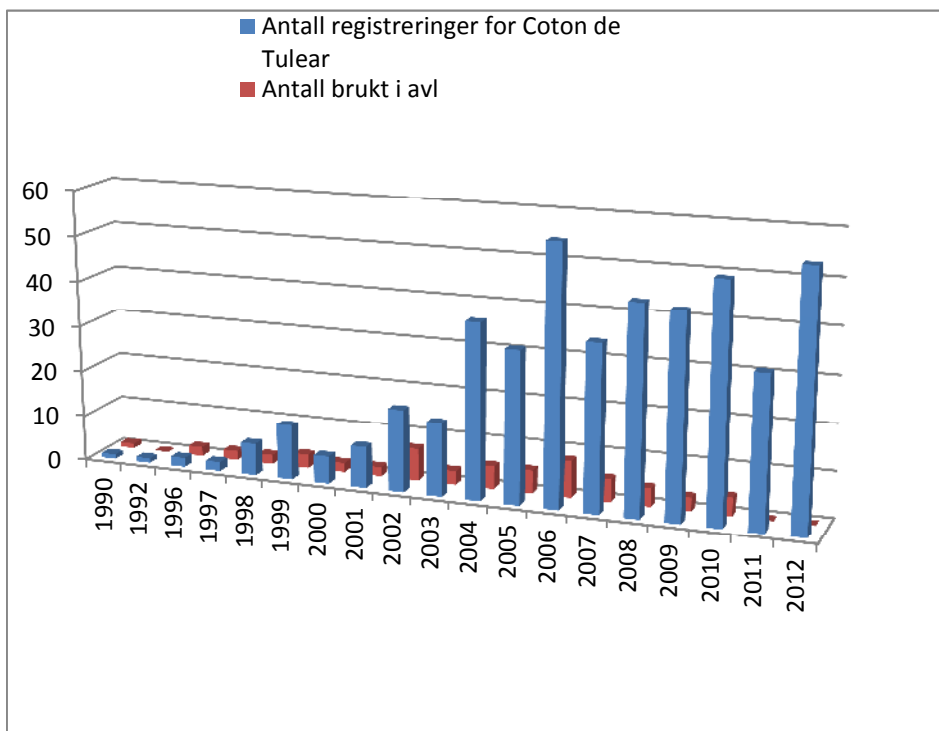
Selv om det er en svært populær rase ellers i verden har vi i Norge holdt antallet lavt og så godt som alle oppdrettere er eller har vært tilknyttet raseklubben og våre regler og retningslinjer.

2.2 Gjennomsnittlig kullstørrelse

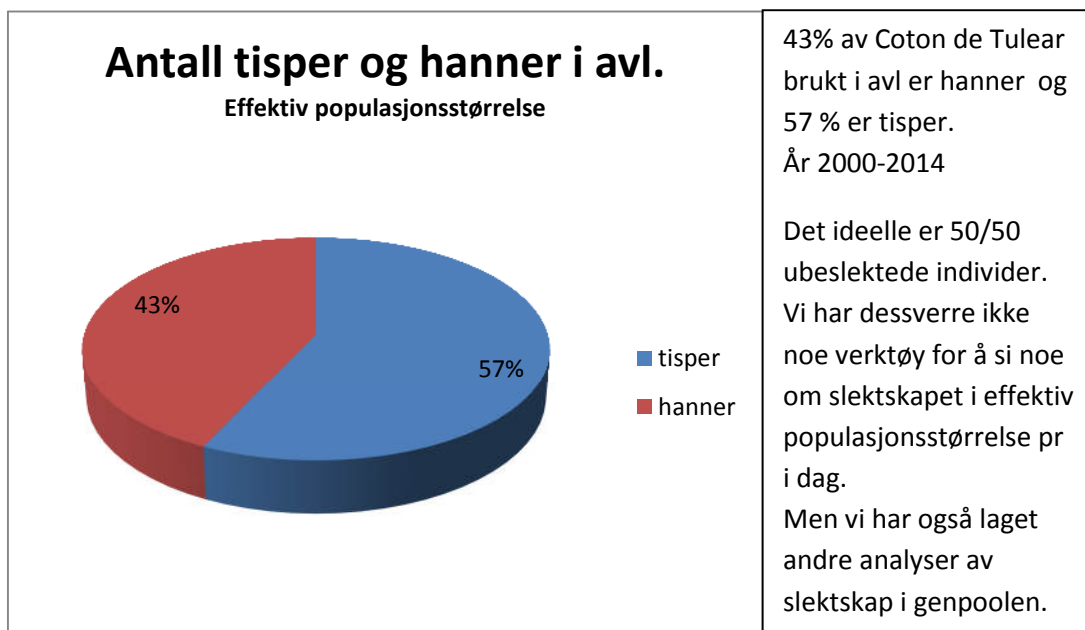
3,2 valper er gjennomsnittlig kullstørrelse siste 5 år. Trendlinjen viser en svak nedgang.

2.3 Effektiv populasjonsstørrelse

Forskere verden over er rimelig enige om at en populasjon bør være på minst 100 i effektiv populasjonsstørrelse for å holde innavlen på et forsvarlig nivå. Det kan synes enkelt ut, men internasjonal avl har flere eksempler på at effektiv populasjonsstørrelse i praksis er langt lavere, - med de negative konsekvenser det kan medføre.

Effektiv populasjonsstørrelse i rasen etter formelen
$$Ne = \frac{4xNmxF}{Nm + Nf}$$
 er 47,2 (2000-2013)

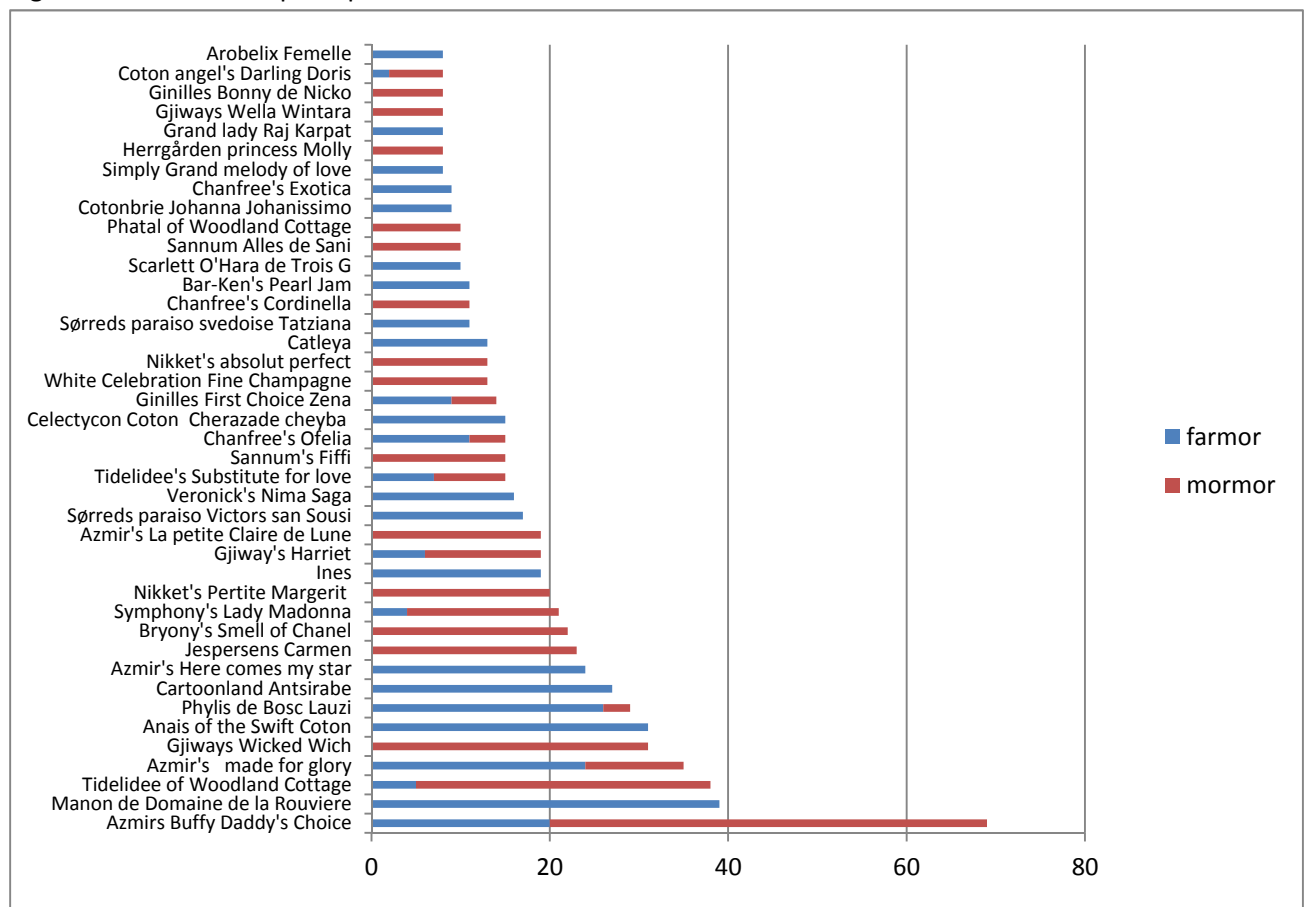
2.4 Innavlsgard

Noen innkjøpte hunder fra utlandet hadde svært høy innavlsgard på begynnelsen av 2000 tallet. I ettertid har det vært brukt ikke særlig nære beslektede hunder, og innavlsprosentene har ligget godt under 6,25. Noen få linjeavlere er foretatt. Gjennomsnittlig innavlsgard på fødte kull de siste 5 år er 0,56 iflg Dogweb. Dette er ikke helt riktige tall, da Dogweb ikke har registrert mer enn 3 generasjoner på hver importert hund. Ved hjelp av et pedigreeprogram med flere generasjoner finner vi gjennomsnittlig innavlprosent på samtlige Coton født i Norge som er 2,8 %. Variasjon fra 16 til 0. Vi må regne med at innavlsgarden fra Dogweb vil øke etterhvert som flere generasjoner vil være kjent. Klubbne holder seg til NKK's anbefaling som er 2,5% for rasen, og maks 6,25 for enkeltkombinasjoner. Det skal ikke foretas parringer mellom søsken, far/datter, mor/ sønn eller tilsvarende tette paringer¹. Halvsøskenparinger eller paringer med tilsvarende innavlsgard bør unngås. En enkel regel kan være at man ikke bør bruke hunder som er nærmere beslektet enn at man kan telle 5 generasjoner mellom hunden som går igjen i stamtavlen. Det vil gi en innavlsgard på 3,125 i 4 generasjoner under forutsetning at ingen andre av forfedrene er beslektet.

Hund A 3	Hund B 2	Hund D 1	Hund H
			Hund I
		Hund E	Hund J
		Hund F	Hund K
		Hund G 5	Hund L
	Hund C 4		Hund M
			Hund N

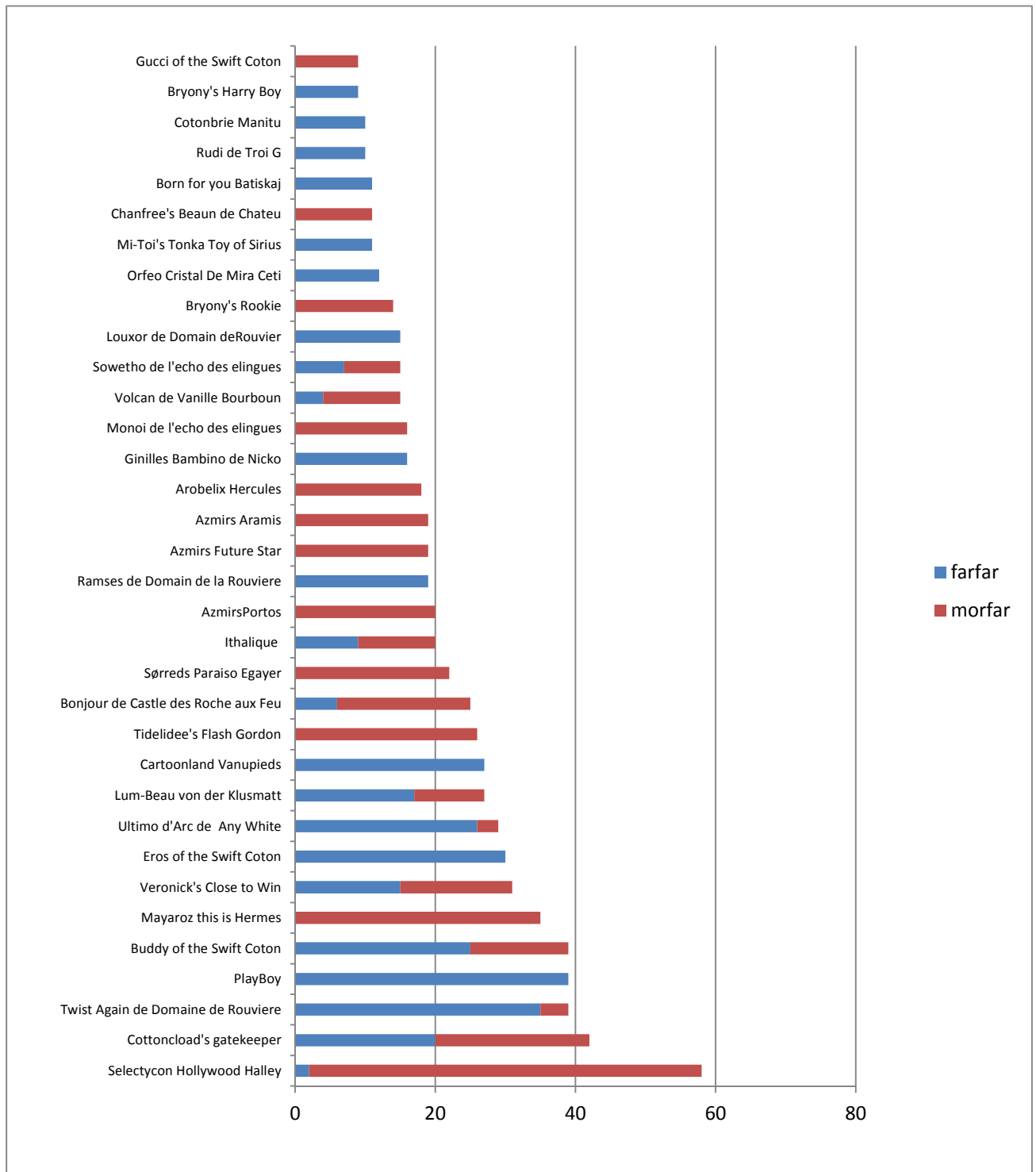
2.5 Bruk av avlsdyr

Fig.a Antall barnebarn pr. tispe

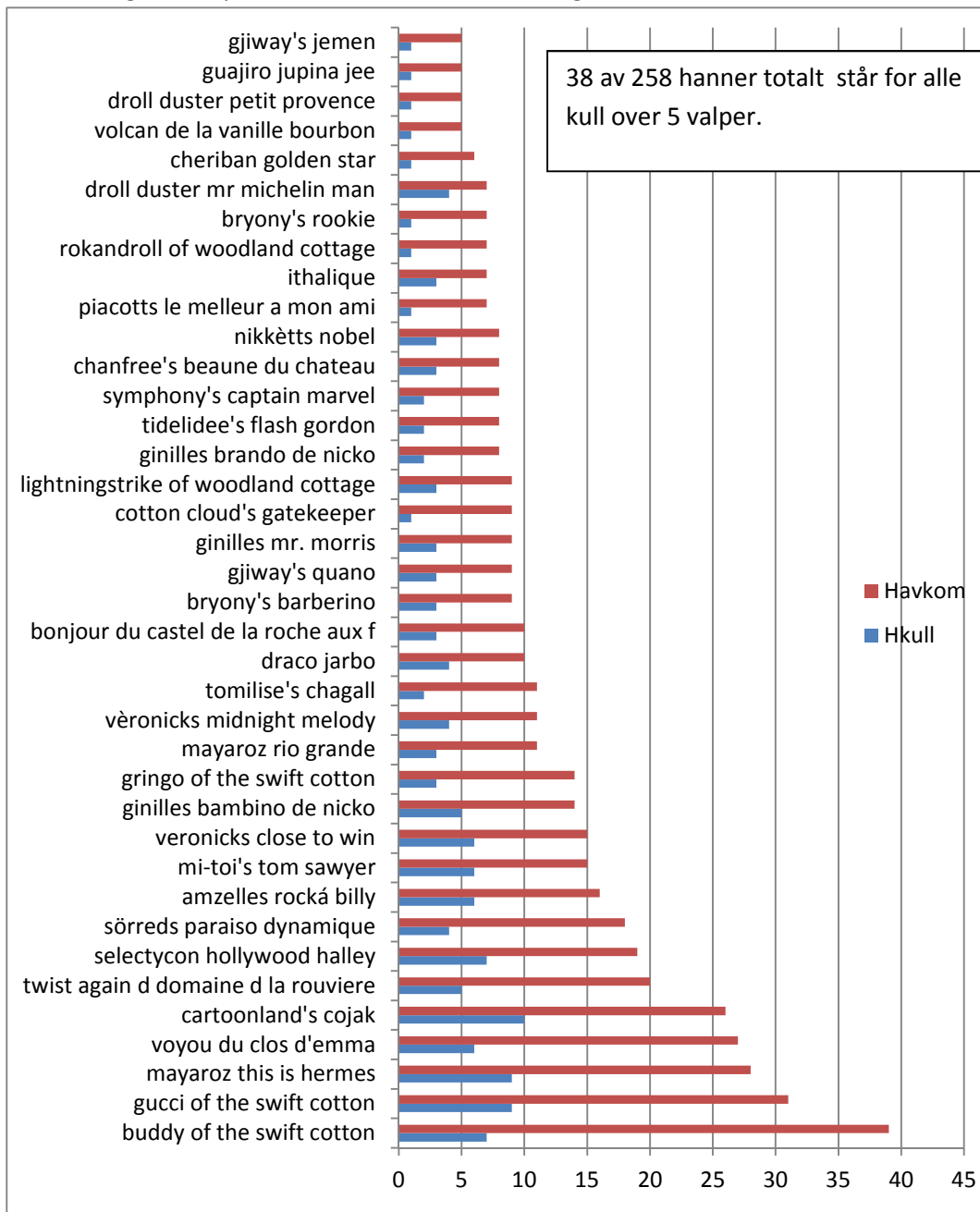

Besteforeldre listen gir et bilde på genpoolen i Norge. Her kan vi tydelig se hvilke avlsdyr og linjer som er brukt, og hvor mye. Vi kan lettere få oversikt over flaskehalsen i avlen og overforbruk av enkelte linjer.

Fig. B Antall barnebarn pr. hanne pr. 2013

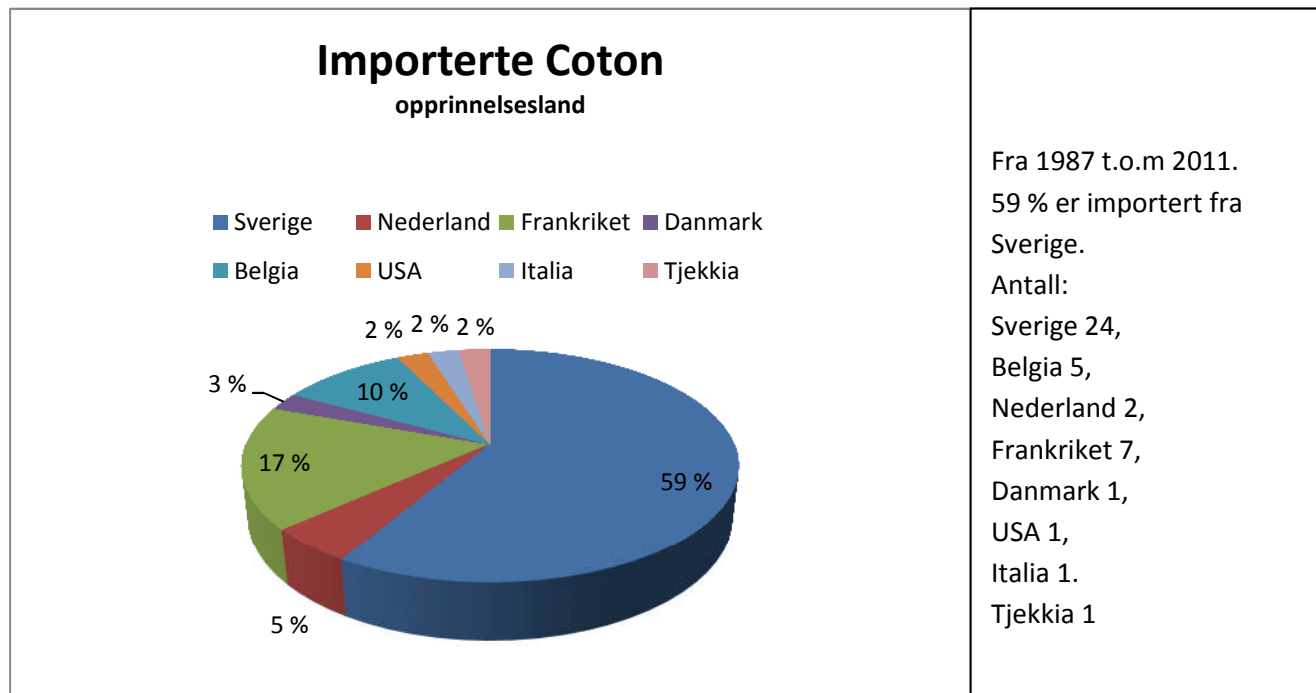
Antall kull og avkom pr. hanne Coton de Tulear i Norge

Det er viktig å unngå Matadoravl. Matadoravl kalles gjentatt bruk av samme hann, som regel på grunn av popularitet og/eller manglende tilgjengelighet av andre hanner. Matadoravl betyr at mange hunder i neste generasjon er i slekt med hverandre. Matadoravl vil derfor øke faren for innavl i en rase. Siden tisper kun får et begrenset antall valper etter seg i forhold til en hann, er matadoravl som regel et problem der det er snakk om populære hanner. NKKs grunnleggende anbefaling er at en hund ikke bør ha flere avkom enn tilsvarende 5% av antall registrerte hunder i rasepopulasjonen i en 5-års periode. Har man en rase med 200 registreringer årlig skal et avlsdyr ha maks 50 avkom etter seg i hele avlsdyrets levetid. Dvs ca **12 avkom** på Coton de Tulear. Det kan synes lite i en så liten populasjon. En del hanner lånes fra andre Nordiske land, men en hannhund bør ikke ha flere enn

25-30 avkom i Norge. Vi ser at det har vært et overforbruk av enkelte hanner i rasen. Mange av avlsdyrene som har vært brukt et år har også vært i nær slekt. Vi står derfor ovenfor et flaskehals i avlen hvor det finnes få avlsdyr som ikke er beslektet.

2.6 Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Importer:

Symphony of Woodland Cottage 89- Belgia- Inger Ronander
 Multich Feel me See Me du Domanine de Luniray- Frankrike -Inger Ronander
 Bryony's Barberino– Sverige- Olav Olsen
 Chanfree's Cordinella – Sverige -Annbjørg Hatlemark
 Chanfree's Beaune Du Chateau - Sverige- Annbjørg Hatlemark
 Ithaliq 97– Woodland Cottage/Micky Ceriez - Inger Ronander
 Tideliidee of Woodland Cottage 99 –Belgia- Inger Ronander
 Selectycon Hollywood Halley 99 – Nederland- Inger Ronander
 Azmir's Made for glory 00- Sverige- Monica Holand
 Joyeux Amicable Paraiso Pacha 00 - Sverige - Pande Rolfsen
 Bryony's Rodeo 00 -Sverige- Sandi Nordbakke
 Bryony's Rookie 00 -Sverige- Ann Eriksen
 Sörreds Paraiso Dynamique 00 -Sverige- Ann Eriksen
 Bryony's smell of Chanel 00 -Sverige- Lisbeth Berre
 Veronick's Beauty of the night 01 -Sverige- Sandi Nordbakke
 Victoria Catledrivers Castle 04- Nederland- nn
 White Celebrations Fine Champagne 01 -Sverige- Ann Eriksen

RAS for Coton de Tulear

St.Thorøjes Jasmine- 01-Danmark-Connie Sæther
Azmir's Here comes my star 01-Sverige- Monica Holand
Twist Again de la Domain de Rouviere-02-Frankriket- Monica Holand
Sannums Cassie 02-Sverige-Linda Henriksen
Azmir's Buffy Daddy's Choice 03-Sverige- Liv Sesseng Johansen
Sannum's Fiffi 03-Sverige- Linda Henriksen
Veronicks Midnight Melody 03-Sverige- Marit Venøy
Voyou du clos D'Emma 04-Frankriket-Monica Holand
Vancot Ingmar Bergman 04-Sverige- Siri Samstad Evjen
A-Tingeling-05-Sverige- Hege Enget
Nikket's Nobel-05-Sverige- Linda Henriksen
Nikket's Chanel 05-Sverige-Arild Nordfjern
Bonjour Du Castel De La Roche Aux Feu 06-Frankriket –Ann Eriksen
Katmor's Nasse 06-Sverige-Solfrid Pedersen
Amzells Mr Aragorn 06-Sverige-Elin Leirvik
Veronicks Photo Copy 07-Sverige-Mangbjørg Ås
Veronicks Petite Pirouette 07-Sverige-Else Brit Gustavsen
Cartoonlands Cody- 06-Elsa Løkken
Gucci of the Swift Coton 07-Belgia-Liv Sesseng Johansen
Buddy of the Swift Coton 07-Belgia-Liv Sesseng Johansen
Cotonbrie Chery 09 –Italia - Inger Ronander
Draco Jarbo – Tjekkia- Anette Waaler
French CanCan de Fleur d'Aloe-Frankriket- Anette Waaler
MiToi's Tom Sawyer 10 – USA – Inger Ronander
I tillegg er det importert hunder som ikke er brukt i avl, mesteparten fra Sverige.

2.7 Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Få en variert genpool i rasen i Norge med lav innavlsgrad.
Få flere hunder i avl

2.8 Prioritering og strategi for å nå målene

Få flere hannhunder i avl med kartlegging av potensielle hannhundlister til liste på hjemmesiden.
Begrense overbruk av enkelt individer.
Oppfordre til oppdrett etter raseklubbens etiske avlsregler.
Utstrakt samarbeid med de skandinaviske raseklubbene om lån an hannhunder
Nedfrysing av sæd fra hannhunder for bruk senere.
Informasjon via klubbensmedlemsblad /websiteside om oppdrett og avl.

3 Helse

3.1 Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Coton de Tulear er stort sett en sunn rase, men de siste 5 år har det dessverre dukket opp noen sykdommer i rasen. Det er kun snakk om få tilfeller av hver sykdom. Det er en ung rase, og således ikke unaturlig at sykdommer først dukker opp etter noen generasjoner. De første hundene stammet alle fra kun et fåtall hunder, og genpoolen var begrenset. Vi har hunder som har blitt 15-18 år.

	Ant øyelysninger	Tilfeller av øyensykdom funnet	PRA	Katarakt	PPM	Distichiasis/ Ektopiske Cillier	Manglende tårekanal
Coton de Tulear	185	5 (2,7%)	1	1	1	1	1

3.2 Forekomst av helseproblemer, sykdommer og /eller defekter

- PRA/CMR/Katarakt

Det er lite forekomst av øyensykdom i rasen i Norge. Se statistikk fom 1988 til 2013 (tall hentet fra Dogweb)

3.2.1 PRA

Progressiv retinal atrofi (PRA) er betegnelsen på en sykdom som angriper synscellene i øynenes netthinner. I utgangspunktet er netthinnen normalt utviklet og hunden har normalt syn, men på et tidspunkt skjer det en gradvis ødeleggelse av synscellene. Hva som starter prosessen er ikke fastslått, men sykdommen er arvelig betinget og forekommer ikke sjelden hos enkelte hunderaser. Heldigvis er det kun rundt 20 kjente tilfeller av PRA på Coton. Flest er funnet i Finland hvor det har vært obligatorisk øyenlysning av hunder før avl i mange år. Kun è tilfelle er funnet i Norge. Man regner med at det er en autosomal ressesiv nedarving som betyr at den syke hunden må ha fått et gen fra mor og et gen fra far for å få sykdommen. Således er begge foreldre bærere av sykdommen. Flere i familien er brukt i avl i Norge og vi kan således ha flere bærere her i landet. Dessverre finnes ingen gentest for denne sykdommen, og oppdrettere må ta hensyn til forekomst av sykdommen i linjer ved valg av avlshunder.

Avlsrådet kan bistå med mer informasjon om kjente bærere.

Avlsanbefalinger for PRA.

- Hunder med PRA, uansett form, bør ikke brukes i avl
- Hvis defektgenet ikke er identifisert og det ikke finnes gentest, gjelder at hund med PRA, dens foreldre, søsken og avkom ikke bør brukes i avl
- For hunder som gentestes gjelder andre anbefalinger, avhengig av nedarvingsmønster.

3.2.2 Katarakt

er en øyensykdom på linsa som er med på å skade synet.

Problemet skyldes fortetninger (katarakt / grå stær). Disse fortetningene kan ligge på ulike steder på linsa. Linsa er bygd opp av kapsel, cortex og nucelus.

Fortetningen kan påvirke synet i større eller mindre grad, både i forhold til beliggenhet og størrelse. Mange typer katarakt opptrer tidlig i livet og merkes ikke annet enn på øyelysing.

Ulike raser er disponert for ulike katarakter. Her omtales noen av de vanligste typene katarakt.

- Bakre polkatarakt ligger i Y-sømmen bak på linsen. Denne kan man se i tydelig lys. Fremre Y sømskatarakt (f.eks. Flatcoated retriever)
- Ekvatorial katarakt - hemmer sjelden synet da de ligger ytterst i linsa.
- De fleste gamle hunder har etterhvert nukleær katarakt, også kalt senil katarakt. Dette skyldes at linsa blir tettere med alderen.

Hvis man bare finner en prikk på det ene øyet, og denne ikke utvikler seg anser man det ikke som arvelig. Men hvis det er på begge øynene og/eller blir større anbefales det ikke i avl.

Grå stær kan komme også som en følgetilstand til andre sykdommer, eks. Diabetes Mellitus. Kan også komme som en følge av andre øyesykdommer eks. PRA, uveitt el. Glaukom.

Hvis katarakten er total ser ikke hunden noe og linsa blir melkehvit. Dette går an å operere og få satt inn kunstig linse.

Konklusjon:

- Hunder med arvelig katarakt bør ikke brukes i avl
- Unntak er hunder med fremre Y-sømskatarakt (på attesten avkrysset som «ant.sut.l»), disse kan med forsiktighet brukes i avl hvis de ellers representerer gode avlsdyr. De bør da parres med hund fri for tilsvarende katarakt

3.2.3 CMR2.Canine Multi-focal Retinopathy

CMR er identifisert som en "arvelig øyensykdom", som inntil videre har blitt oppdaget i Mastiff (Engelsk Bullmastiff, French Mastiff eller Dogue de Bordeaux) Great Pyrenees og Coton de Tulear.

I 1998 startet Dr.Bruce Grahn fra University of Saskatchewan, Canada, med og beskrive CMR i Great Pyrenees.Testen ble utført i de nevnte raser i en optimologisk eksamens rapport, og det ble oppdaget flere ganske grove lessjoner og stadier av "Retina" som indikerte en "grå - til Lyserød farget lessjon i øyets iris. Lessjonene ligner små blærer og varierer i plassering og størrelse. Sykdommen utvikler seg, generelt i hunder, rundt 4 måneders alder og utvikler seg langsomt. Kanskje ses en helbredelse, og siden dukker sykdommen opp og forsvinner igjen. Noen av lessjoner forsvinner uten noe sår, mens noen sår etterlater en "fold". Noen sår etterlater en varende blærelignende formation. De fleste hunder viser ingen bemerkelseverdige problemer med synet på tross av de anormale "Retinas". I nesten alle tilfeller utvikler CMR seg ikke vesentlig med tiden.

Sykdommen ser ut til at ha et konstant mønster i de identifiserte arter, imens de lesjoner man finner i Coton de Tulear er ofte mer alvorlige og ser ut til at vare lenger enn i andre raser som har fått CMR. I sjeldne alvorlige tilfeller, i kliniske diagnoser, kan CMR bli forvekslet med Progressiv retinal atrofi (PRA).

Dette resultatet av testing viser utbredelse pr.2008 i følgende prosentvise fordeling av CMR2:

	% "Syke"	% Bærere	%Fri
I verden	2 %	23%	75%
I USA	5%	36%	59%

Konklusjon:

CMR2 er en øyensykdom som er arvelig og det er en forholdsvis mild øyensykdom som kan gi forbigående problemer som ikke nødvendigvis blir varige. Alvorlige tilfeller kan bli feildiagnostisert som PRA. Det finnes en gentest for sykdommen.

Pr. i dag vil ikke raseklubben gi noen generell anbefaling om å ta denne gentesten. En hund som er testet Fri for genet kan aldri utvikle sykdommen eller få avkom med sykdommen. En hund som er bærer vil ikke kunne utvikle sykdommen selv, men kan gi genet videre til avkommet sitt med 50% sannsynlighet . Hvis en valp mottar sykdomsgenet både fra far og mor blir det affectert og KAN utvikle sykdommen.

3.2.4 Prolaps

Det har forekommet 7 tilfeller av alvorlig prolaps her i landet som har endt i hhv. kirurgisk inngrep (4) og avlivning (3). 3 av tilfellene er kullsøskken og en halv søster med felles mor , og tre er barn av disse igjen. Enkelte lettere tilfeller av forbigående ryggsmarter er ikke tatt med her.

Det er startet et internasjonalt samarbeid på norsk initiativ med raseklubbene i andre land for å samordne innsatsen med å samle informasjon og enes om felles satsing på forskning på prolaps. Fra Dachs er det anbefalt å røntge ryggene ved 2 års alder og bruke de 50 % med minst forkalkninger. Dessverre har det vist seg både i Norge og utlandet at selv Coton som har vært røntget fri for forkalkninger har fått prolaps. Det er derfor ikke en sikker metode. Det er svært viktig for en god prognose at hunder med prolaps kommer raskt til skikkelig behandling og MR. Og Jæløya dyreklinikk i Moss har også tatt imot hunder fra lengst nord i landet, og de har blitt våre fremste Cotonprolapspecialister.

3.2.5 Patellaluksasjon

Patella luksasjon har forekommet i rasen. Det er hovedsakelig snakk om grad 1 og 2. Alle avlsdyr har vært sjekket for Patella luksasjon før avl, og attest har vært samlet og lagt ut på klubbens webside i mange år. Nå finnes det offentlig Patellaresultater på Dogweb fra høsten 2013, utført av egne NKK godkjente veterinærer. Det vil gi oss mer informasjon om utbredelse etter hvert.

To Coton er operert for PL .

Patella, dvs. kneskålen, skal normalt ligge i patellafuren på fremsiden av lårbeinetbeinet, på høyde med kneleddet. Der blir den holdt på plass av furens kanter, leddbånd og muskler Kneskålen skal ikke kunne skyves ut av patellafuren. Med patellaluksasjon menes den tilstand da patella ikke lenger ligger stabilt på plass. Den glipper mer eller mindre lett ut av stilling (den lukserer). Dette kan skje på innsiden av kneleddet (medialt), eller på utsiden (lateralt). Patellaluksasjon brukes også om den tilstanden der patella ligger på normal plass, men lett kan forskyves til siden. Det vanligste er at kneskålen lukserer medialt hos små raser og lateralt hos store raser, men det finnes selvsagt unntak fra denne regelen.

Patellaluksasjon er et resultat av feil utvikling av hele bakbeinet, og en vil derfor vanligvis kunne oppdage lidelsen i ung alder. Patellaluksasjon deles inn i 4 grader, alt etter hvor store anatomiske avvik som foreligger.

Patellaluksasjon forekommer i de fleste miniatyrraser. I flg klubbens avlsetiske rettningslinjer skal patellastatusen være kjent på avlsdyr. Vi anbefaler ikke å bruke kombinasjoner med mer enn 1+1 til sammen i patellagrad.

Medial patella luksasjon

Denne formen for patella luksasjon er den vanligste hos miniatyrhunder.

En kan klassifisere medial luksasjon i fire grader:

Grad 0:

Normal

Grad 1:

Patella ligger på plass, men lar seg luksere på utstrekt ben, og glipper tilbake på plass med en gang. Mange av hundene som har grad 1, forblir symptomfrie. Det er her små avvik fra normal utvikling av bakbeinet. Grad 1 er det vanligvis ikke nødvendig å gjøre noe med mindre hunden er mye plaget av halthet.

Grad 2:

Patella lukseres lett manuelt eller spontant. Den er luksert mye av tiden, men kan reponeres.

Grad 3:

Patella er permanent luksert. Den kan ikke reponeres.

Hunden vil være sterkt invalidisert og ha unormale bakbeinsbevegelser, eller ikke klare å stå på beinet. Ved Grad 3 ser man ofte unormal bæring og funksjon av bakben fra det stadiet da valpen begynner å gå. Ved grad 3 anbefales vanligvis avliving.

Lateral luksasjon:

Lateral luksasjon rammer først og fremst større hunderaser. Lateral luksasjon graderes på samme vis som medial luksasjon. Når det gjelder små hunder som får lateral luksasjon, så oppstår denne luksasjonen på et senere tidspunkt i hundens liv, gjerne i alderen 5 - 8 år. Vanligvis er ikke dette som følge av anatomiske avvik, men som følge av en svekkelse av bløtvev, muskulatur og muskelhinner. Dette vil da kunne føre til luksasjon av patella.

Patellaluksasjon finnes hos de fleste hunderaser. Det ser ut som om tisper er mere utsatt for patella luksasjon enn hanhunder.

En regner patellaluksasjon som en arvelig lidelse. Arvens betydning for denne lidelsen er ennå ikke helt kjent, da det ikke er forsket særlig mye på dette.

Vi ønsker flere Patellaluksasjonsresultater på rasen i Dogweb, også fra familiehunder.

Da først kan si noe mer om statusen i rasen . En kombinasjon skal ikke ha mer enn verdi 2 sammenlagt. Dvs f.eks 0+0+1+1. Kun klinisk friske dyr skal brukes i avl.

3.2.6 Atopi/Allergi

Det har forekommet noen Coton med Kløe , spesielt etter bad.

En Coton er avlivet pga svært alvorlig allergi og hudbetennelser.

Vi kjenner ikke til andre tilfeller av dette her i landet.

Vi skiller mellom Atopi, Fôrallergi og Kontaktallergi.

Atopi

Når hunden puster inn stoffer som den tidligere har dannet antikropper mot, oppstår en form for allergi som kalles atopi. Symptomene ved atopisk allergi kommer fremfor alt fra huden i form av kløe. Aller vanligst er at kløen oppstår i ansiktet, på bena, i armhulen og på potene. I et fåtall tilfeller kan inn pustede allergener lede til symptomer fra luftveiene eller til at bare huden i ørene rammes av kløen.

Stoffer som kan opptre som allergener ved atopi er ulike slags pollen, husstøv og husstøvmidd, soppsporer og dyr- og menneskeepitel (flass). Atopisk allergi opptrer oftest når

hunden er mellom et og tre år gammel. Atopi er til en viss grad arvelig ettersom man har fastslått at dyr som rammes er genetisk disponert til å overreagere på ulike stoffer.

For å kunne stille diagnosen atopisk allergi må man gjøre en hudtest hos veterinæren.

Kontaktallergi

Kontaktallergi er en allergisk hudlidelse. Hunden får kontaktallergi ved at huden er i berøring med et eller flere stoffer som utløser en allergisk reaksjon.

I de fleste tilfelle er de utløsende stoffer haptener, som ikke i sig selv er allergifremkallende, men som binder sig til bestemte proteiner (bærerproteiner) i huden. På den måte starter en allergisk reaksjon. Symptomer er rødme og kløe, blæredannelser, mørkpigmentering fortykkelse av huden og eventuelt bakterieinfeksjon. Utvikles først i voksen alder.

Listen viser noen av de stoffer som kan utløse kontaktallergi hos hunder.

- Benzokain, Antikløekremer og -salver
- Nikkel-sulfat, Metallegeringer
- Gummi-mix, Gummi, antioxidanter i fødevarer
- Epoxy Plast, lim, byggematerialer
- Butyl-fenolLak, fernis, antioxidanter, plastikk
- Thiokarbamater Gummi, mineralsk olie, soppmidler
- Formaldehyd Tekstiler, kosmetikk, lim, plastikk, konserveringsmidler
- Parfyme
- Primin Primula
- Tre-tjære Antiseptika, kosmetikk, isoleringsmateriale
- Nafthyl-mix
- Klor i vannet

Diagnosen stilles på bakgrunn av symptomene. Hvis der skjer en bedring når man fjerner hunden fra det mistenkte stoff, tyder det på at hunden har kontaktallergi.

Dessuten kan man utføre en prøve hvor forskjellige kjente kontaktallergener påføres hundens hud.

3.2.7 Fôrallergi

Forallergi/matvareintoleranse kan oppstå like etter avvenning eller en gang i løpet av livet.

Matvareallergi mistenkes først og fremst dersom man ser symptomer før 6 mnd alder eller dersom problemet oppstår for første gang etter 5-6 års alder. Men det kan som sagt oppstå når som helst i livet.

Kløe og slikking er hovedsymptomet ved allergi. Huden er svekket pga allergien og en stadig oppskraping av huden med klør eller tenner samt bløtgjøring ved slikking vil føre til at det utvikles eksem, hud-betennelser og ørebetennelser

Som en tommelfinger-regel kan man si at allergi ses på kroppens underside: på labber, på magen, i armhulene, under halen/analt, på haken, på undersiden/innsiden av ørelappen og i øregangen evt også rundt øynene. Ved fôrallergi/matvareintoleranse kan man også se oppkast, diare, økt antall avføringer, økt gassdannelse (røping/promping) osv., men dette er ikke et konstant fenomen. Hos hunder som kun har ørebetennelser er matvareallergi ikke uvanlig.

Hunder kan få umiddelbare reaksjoner (minutter til timer) etter inntak av det de ikke tåler eller en forsinket reaksjon timer til dager etter. I de fleste tilfeller ses økt kløe evt med påfølgende betennelse/eksem. Noen gang kan man se at hele hodet hovner opp eller at det utvikles vabler over hele kroppen. Dette kalles urtikaria eller nesleutslett.

Den allergiske reaksjonen ses først og fremst mot proteinene i maten (oftest animalske men også vegetabiliske). Melkeprodukter, storfekjøtt, svinekjøtt og kylling er de vanligste allergenene men også egg, ulike kornsorter, vitaminer, tilsetningsstoffer osv. kan forårsake en allergi eller intoleranse-reaksjon. Det kan derfor være vanskelig å finne ut av hva det er hunden/katten reagerer på.

Diagnosen stilles ved å gjøre en eliminasjonsdiett. Dette er fordi forallergi/matvareintoleranse gir akkurat de samme symptomene som atopi (allergi mot midd og pollen). Det er ikke mulig å skille de to lidelsene fra hverandre ved å se på dyret, men alder ved første gangs utbrudd og enkelte symptomer som feks hyppig avføring og mye slikking rundt endetarmen vil forsterke mistanken om at det foreligger en matvareallergi og ikke en atopi. Endel hunder har imidlertid begge deler og da kan det være enda vanskeligere å finne ut av hva de reagerer på.

En eliminasjonsdiett gjøres som regel ved å sette hunden/katten på et spesialbehandlet (hydrolysert) tørrfor i 8-10 uker.

Fôrallergi er nødvendigvis ikke arvelig.

Atopi og Allergi skyldes både arv og miljø. Nedarvingsmønsteret ved allergi hos hund er heller ikke fullstendig klarlagt. Undersøkelser utført de senere år tyder imidlertid på en polygenetisk arvegang (flere gener). En hund kan være litt arvelig disponert for å utvikle allergi, eller svært disponert for å utvikle allergi. Miljøet er det som utløser allergien. En hund med høy arvelig disposisjon for å utvikle allergi, behøver således ikke å utvikle allergi, og en hund med lav arvelig grad av disposisjon for allergi kan utvikle allergi hvis den blir utsatt for allergenet i tilstrekkelig doser. Det er heller ikke mulig å ta en blodprøve for å utelukke at en hund har allergi. Positive IgE utslag på tester forekommer hos både dyr og mennesker uten at de har symptomer på allergi. Derfor er allergi alltid en klinisk diagnose og kan ikke stilles ved hjelp av en test.

De fleste hunder med kløe etter vasking med Shampo har blitt kvitt symptomer når de er vasket med Optima PH shampoo som ikke inneholder såpe. Shampo har en PH verdi som gjør at sopp og bakterier ikke trives i huden. Noen hunder igjen har blitt symptomfrie når de ikke bruker balsam i pelsen.

Fra utenlandske oppdrettere har vi fått tilbakemeldinger om at enkelte hunder i rasen kan ha en sensitiv hud og reagerer på enkelte shampoer og balsam. Det er svært viktig å skylle shampo og balsamrester helt ut av pelsen og tørke pelsen godt. Bruk ikke blekeshampoer og konsentrert shampo, da det tørker ut huden. Mange skyller pelsen i eddikvann etter vask for å nøytralisere såperestene i pelsen med gode resultater.

40 % av hunder med kløe og tørr hud blir bedre med Omega3 fettsyrer fra fisk, som Dr. Badackys fiskeolje i flg forskning. Noen setter huden inn med olje for å motvirke tørrhet og sensibel hud.

Hudproblem hos hund har økt veldig de senere år i alle raser, og det spekuleres i om den maten drektige hunder spiser er for steril og i liten grad inneholder bakterier osv som utvikler motstandskraften hos valpene i fosterlivet. Studier har vist at hvis tispene ble foret med annen mat, middagsrester, oljer, yoghurt og lignende i tillegg så sank forekomsten av allergi og hudproblemer hos avkommet. Dette er en enkel praktisk ting oppdrettere kan gjøre for å redusere forekomsten.

1 hund har blitt utredet. Fikk positivt utslag på test, men den kliniske diagnosen tilsier at testen er falskpositiv. Hunden som har blitt utredet har kun kløe etter bad.

Det kunne vært interessant å få flere av tilfellene utredet hos veterinær som er hudspesialist.

Konklusjon

Dette er vanskelig å ta høyde for i avlen, men hunder med atopi bør ikke brukes i avl. Hund med kontakt allergi/for allergi kan brukes i avl med forsiktighet. En avlshund som har gitt avkom med kløe og allergi i to forskjellige kombinasjoner bør tas ut av avl.

3.2.8 Sensitiv mage:

Mange friske hunder kan reagere på nye matvarer de ikke er vant til, med diare og magesyke. Tørrfor i dag er nesten sterilt og uten bakterier. Det kan være en fordel og venne hunden til å få litt andre ting i tillegg. Slik herder man magen til å venne seg til forskjellig mat og bakterier. Og man slipper dårlig mage. Husk også at førskifter skal skje gradvis over flere dager, ellers kan hunden få magesyke.

3.2.9 Calve Leg Perthes

Det har vært 4 tilfeller av Calve leg Perthes i Rasen i Norge de to siste årene. To av disse er beslektet, to er kullsøsken. Den generelle avlsanbefalingen er å bare bruke klinisk friske hunder i avl. Leg Pertes Sykdom (LPS), også kjent som Legg-Calve-Perthe's disease (LCPD), er en sykdom i hofteleddene som blir oppdaget hos unge hunder. Sykdommen fører til nedbrytning av lårhals og kuleleddet tilknyttet hoftene. Symptomene vises vanligvis mellom 5 og 8 måneders alder med tiltagende halthet gjennom flere uker. Halthet kan også komme plutselig på noen hunder.

Sykdommen opptrer primært hos små hunder og er rapportert på mange miniatyraser.. Hunden oppfører seg normalt inntil symptomene opptrer.

Symptomer

Symptomene på LPS er halthet og smerte i den angrepne hoften. I noen tilfeller kan de være milde, endog umerkbare. I andre tilfeller kan de gi store ubehag.. Ofte tar det 6 til 8 uker før haltheten øker fra tilfeldig og lett halting, til kontinuerlig løfting av foten. Mild til alvorlig muskel-atrofi i det angrepne benet, samt begrenset bevegelse, er typiske fysiske tegn. Alvorlig atrofi i benet kan sinke forbedringspotensialet, - endog gjøre at medisinsk behandling i mindre grad lykkes.

Diagnostisering

Røntgen av hoften vil kunne bekrefte diagnosen. Dog, forandringene skjer sakte og røntging tidlig i sykdomsforløpet kan vise en normal hofte. For å finne om det er forandringer i benstrukturen bør røntgingen gjentas etter 3-4 uker. På en hund fant man forandringer i en hofte og små endringer i den andre. Veterinærene trodde derfor man kunne vente ett års tid med operasjon på den mildt angrepne hoften. Imidlertid gikk det kort tid før det var betydelige endringer også i den svakt angrepne hoften, og operasjon måtte foretas raskt.

Hunder med LPD vil lide av manglende blodtilførsel til lårbenet under sykdomsutviklingen. På grunn av dette vil benet dø. Resultatet er tap av vevsaft og dette vil forårsake at nedre del av lårbenet vil kollapse. Nedre del av lårbenet er tilknyttet knokkelen på lårbenet og når denne kollapser, vil lårbenshodet forflyttes og kan endog bli deformert. Siden lårbenshodet sitter i bekken-"skålen" og holder opp hofteleddet, vil forandringene i lårbenshodet resultere i funksjonsfortyrrelse i sammenføyningene. Dette forårsaker hatingen og smerten.

På de fleste hunder blir kun en hofte angrepet, men det har vært noen tilfeller av LPS på begge. Det ser videre ut til at det ikke er noen kjønnsforskjell i sykdomstilstanden. Spørsmålet om HVORFOR blodforsyningen minskes, er fortsatt ubesvart. Det som dog er kjent er sykdommens genetiske natur.

Arvegang

Forskere har lenge debattert prinispene for nedarving av LPS. Noen studier antar at arvegangen er simpel autosomal recessiv. Andre viser at enten LPS nedarves multigenetisk, dvs. at mer enn et gen er involvert, eller at noen dyr kan ha angrepne gener, men ikke ha symptomer på sykdommen selv (de er bare bærere). Uansett, statistikk og andre studier viser at LPS har høy arvelighetsgrad.

Behandling

Behandling av LPS gjøres gjennom kirurgi ved å fjerne skadet lår, nedre del av lårbenet og lårknokkel . Etter fjerning, senen som går gjennom lår sammenføyningen vil styrke å forme en ny sammenføyning. MINdre hunder ser i større grad ut til å komme seg etter et slikt inngrep, noen så bra at de gjenopptar normal bruk av benet. Andre vil alltid ha et unormalt ganglag, men fortsatt leve et godt liv som kosehund. Rekonvalensensiden etter dette inngrepet kan ta tid, for noen opp til ett år før benet kan brukes og den angrepne / opererte legemsdelene kommer tilbake. En raskere rekonvalesens kan forventes hvis det har vært lite eller ingen muskelatrofi i benet før operasjon.

Forebygging

Forebygging av LPS kan kun gjøres gjennom genetikk. Med andre ord: Ved 1-årsalder burde alle potensielle avlshunder fra linjer hvor sykdommen er funnet ,vært hofterøntget og sertifisert "FRI/CLEAR) før de ble satt ut i avl. Dette ville eliminere symptom-bærere fra avlsprogrammene. Mild LPS kan gå upåaktet hen gjennom hundens vekstperiode. Derfor er røntging mest for å unngå at hunder med LPD i god tro brukes i avl. Bare funksjonelt, klinisk friske hunder skal brukes i avl. Hvis

nære slektninger av en hund med en kjent eller antatt arvelig sykdom brukes i avl, bør den pares med en hund som kommer fra en familie med lav eller ingen forekomst av tilsvarende sykdom.

Kilde: "What you Should Know" av Pam Voit:

Information for this article was gathered from the following articles....Legg-Perthe's Disease (Teri Dickerson, DVM) Legg-Calve-Perthes Disease (Encyclopedia of Canine Veterinary Medical Information) and information obtained from the Orthopedic Foundation for Animals article.... Legg-Calve'-Perthes Disease in Dogs (Paul C. Gambardella)

3.2.10 Banderas syndrome, Neonatal Ataxi

Banderas syndrome, Neonatal Ataxi er en nevrologisk sykdom som viser seg hos valpene ved ca 14 dagers alder da de ikke klarer å reise seg og gå. BNA er en helt egen versjon av sykdommen funnet på Coton de Tulear. Syke valper blir liggende på siden og kave med bena.

Sykdommen angriper neurotransmitterne, det kjemiske signalet som hjerneceller bruker for å kommunisere med hverandre. Hjernen ser normal ut, men uten de rette signalene kan ikke hjernen lære hvordan koordinere motorikken. Annen læring fungerer normalt. Valpene kjenner familien sin og vil leke, men de kan aldri lære å gå, og må avlives.

Syke hunder vil aldri bli brukt i avl da de må avlives som valper. Det er heller ingen fare for at større valper og voksne utvikler dette. Heldigvis er dette en meget sjelden sykdom og vi kjenner kun til noen få tilfeller av sykdommen på verdensbasis. Det har aldri forkommet tilfeller i Norge. Det finnes gentest for sykdommen som kan gi svar på om en avlshund er bærer av genet.

Konklusjon:

Pr i dag gir ikke raseklubben noen generell anbefaling om å utføre en slik gentest, da den er ekstrem sjelden.

Det er andre større helsemessige utfordringer i rasen som bør ta hensyn til, som for eksempel bruk av flere hannhunder i avl.

3.2.11 Von Willebrand disease

Type 1 von Willebrand's disease I Coton de Tulear opptrer i en mild form, forskjellig fra den alvorlige typen som finnes I andre raser. Den kjennetegnes av unormal lav produksjon av proteinet I blod kalt von Willebrands factor som som spiller en nøkkelrolle I den komplekse prosessen med koagulering i en skadet blodåre. I de Alvorlige typer av sykdommen i andre raser produserer ikke noe vWfaktor. Sykdommen er en mild blødersykdom. Det finnes en gentest for sykdommen. Det er ikke funnet en bærer eller affected hos noen norske hunder, eller symptomer på denne sykdommen. En norsk

stammor er testet og er Fri for genet.

Konklusjon:

Pr i dag gir ikke raseklubben noen generell anbefaling om å utføre en slik gentest.

Det er andre større helsemessige utfordringer i rasen som bør ta hensyn til, som for eksempel bruk av flere hannhunder i avl.

3.2.12 Tannproblemer

Tannproblemer er et av de største helseproblemene for hunder. Problemene blir som regel større med alderen. Betennelse i munnen og tannkjøttet er smertefullt og kan påvirke andre organer i kroppen som lever, nyrer og hjerte. Det å gå med kronisk smerte og betennelse senker livskvaliteten for hunden betraktlig.

4 av 5 norske hunder har tannsykdommer ved 2-3 års alder. Spesielt er miniatyrhunder mer utsatt for tannsteinsproblemer og tannkjøttbetennelser. Den vanligste metode for å oppdage sykdom i munnhulen er dårlig ånde. Betent tannkjøtt kan gi smerter i munn og tenner som kan gi symptomer som sikkell og gniing av hodet/kjeven mot underlag, vanskeligheter med å spise.

Tannkjøttbetennelse kan utvikle seg til Periondotitt som er en betennelse rundt tannens feste som er vanligere hos hunder over 6 år hvis de ikke får regelmessig tannstell.

Betennelser i munnhulen kan gi blodforgiftning og hjerteproblemer i de alvorligste tilfellene.

Forebygging: Jevlig tannpuss, og fjerning av tannsten og løse tenner hos veterinær.

3.3 Forekomst av reproduksjonsproblemer

Det har vært foretatt endel keisersnitt i rasen.

Inseminering har vært ofte brukt.

Herpes infeksjon antistoffer har blitt avdekket hos de tre hundene som har testet for dette . Herpes kan gi små kull, fosterdød og valper som dør de første 3 ukene. Antistoffer forekommer i 50% av svenske hunder, og man må anta at det ikke er særlig bedre her i landet .

Som en sikkerhetsforanstaltning anbefales å vaksinere tispene rett etter parring og rett før fødsel.

Konferer veterinær.

3.4 Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Beholde rasen frisk og sunn med en variert genpool

3.5 Prioritering og strategi for å nå målene

Øke antall øyenlysninger i rasen.

Øke antall kjente patellastatuser i rasen

Informere om sykdommer, avl mm

Øke antall hanner brukt i avl

Kartlegge sykdomsforekomster i rasen

Bidra i internasjonalt arbeid for forskning på sykdommer i rasen, som bl.a. Ryggprolaps og PRA

4. Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Coton er en fin familiehund , Den er Lettdressert – en av de første agilitychampion i USA av miniatyrrase var en Coton .

Coton er brukt endel som Terapiahund-, da de er allergivennlige, lette, sosiale og rolige.

Coton er en Glad og klovnete liten hund.

4.1 Beskrivelser av kortsiktige og langsiktige mål:

Avle Trygge godtfungerende hunder

4.2 Prioritering og strategi for å nå målene

Informere om riktig sosialisering, dressur til oppdrettere og valpekjøpere.

4.3 Atferd

4.3.1 Atferdsproblemer

Coton er en varsler, og det ligger i genene å varsle . Dette kan oppleves på tur, og hjemme.

Varslingen kan begrenses, men kan aldri fjernes helt.

Bjeffing kan forekomme, men kan unngås med riktig trening.

Vi vil unngå å få Utrygge og nervøse hunder og aggressive hunder ved feil sosialisering. Coton er en rase som skaper mye oppmerksomhet pga den fluffy pelsen og det søte utseende, en amstaff blir vanligvis ikke nedløpt av alle som vil hilse, en coton har en langt høyere åååå-faktor... Så har man lært at mest mulig sosialisering er bra, men ofte misforståes dette til at alle må hilses på, uansett... En valp går igjennom mange faser, viktig å være klar over disse, ikke alltid valpen føler seg trygg nok til å

hilse på en skoleklasse 8-åringer. Den må få velge, gis trygghet og visshet om at den ikke presses. Negative opplevelser kan gi redsel for alltid.

Riktig Sosialisering av valper er svært viktig.

4.3.2 Beskrivelse avkortsiktige og langsiktige mål

Avle trygge rolige godt fungerende familiehunder.

Bruke hunder med rasetypisk temperament i avl.

4.3.3 Virkemiddel:

Informere om riktig sosialisering av valper til både oppdrettere og eiere

Oppfordre til å delta på valpekurs , utarbeide valpehefte med mer

5 Eksteriør

5.3 Eksteriørbedømmelser

Vi har sett store variasjoner på størrelse i Skandinavia. I Norge har vi greid å holde oss innen standarden. Standarden spesifikasjon av pelskvalitet må vi arbeide litt mer med, men bedre de siste tre årene. Vi ser sjelden pigmentmangel og vi ser sjelden fargede hunder.

Anatomisk skal vi fortsette å avle på gode proporsjoner og passe på at ryggens overlinjens lengde ikke ligger i lenden. Likeledes skal vi passe på godt plasserte haler, slik at vi fortsatt har god haleføring. Som miniatyrhunder flest er det ofte skulderplassering og vinklinger skulder/overarm som oppdrettere må ha i fokus, slik at rasen har typeriktige bevegelser.

Vi skal alltid tilstrebe en sunn og riktig konstruksjon i hht standarden.

5.4 Overdrevne eksteriørtrekk

For mye pels, kan gi en hund som valpekjøperne ikke klarer holde i orden

For korte ben, og lang lend kan gi ryggproblemer.

For kort snute kan gi tannmangel, bittfeil og smale kjever–rennende øyne og tannproblemer.

5.5 Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Bedre kunnskapene om sunnhet i rasestandarden for dommere og oppdrettere.

5.6 Prioriteringer og strategi for å nå målene:

Utarbeide informasjon som dommerkompendier og holde kurs og informasjonsmøter for dommere, oppdrettere og eiere.

6 Oppsummering

6.3 Prioriteringer av viktige kortsiktige og langsiktige mål

Å avle friske, rasetyper, velfungerende familiehunder ihht vårt mandat fra NKK kennelklubb.

6.4 Plan for videre arbeid i klubben

Jobbe for å få NKK til å kun å registrere valper hvis foreldrene har kjent øye- og patellastatus

Få flere hannhunder i avl.

Begrense overbruk av enkelte avlsdyr

Klubben skal tilstrebe seg ved å arrangerer kurs og seminar med fokus på anatomi, genetikk, rasestandard, kynologi.

Vi skal arbeide for å få opp utstillingsinteressen og påmeldingsantallet slik at vi kan legge press på NKK til å sette opp dommere fra vår ønskeliste

Jobbe for Sunnhet og dyrevelferd.

Vi har tatt initiativ til nordisk samarbeid angående prolaps med utveksling av stamtavler.

Vi prøver å sette inn samlede ressurser for forskning på området .

Bruke kunnskapen vårog utveksle erfaringer og kunnskap mellom oppdrettere med kurs med mer Nedfrysing av sæd- for å ha sunne hunder å bruke etter 9 års alder, da vi har mer kunnskap om sykdom i avkom.

Oppdatere hannhundliste og rekrutere nye gode individer

Arrangere Dommerkonferanser- og lage nytt kompendie

Helse mm– spørreundersøkelse til medlemmene i 2014.

Foredrag med Babette Taugbøl om hudproblemer .

Samle utredninger av hunder med hudproblemer.

Lage valpehefte for rasen til nye eiere .

Avlskrav:

Klubben har pr i dag disse avlsetiske retningslinjer for Coton.

Vi henstiller alle å ta hensyn til NKK`s Etske grunnregler for Avl og Oppdrett, men vi har noen tillegg for rasen vår.

Tisper skal ikke parres før på 3 løpetid, og/eller ikke før fyllte 20 mnd.

Avlsdyr skal ha minimum Excellent på utstilling eller tilsvarende i skriftlige dommeruttalelser/kåringer .

Avlsdyr skal øyenlyses og Patellatestes før de brukes i avl. Øyenlysningsattest er gyldig i 18 mnd. Patellagrad kan samlet ikke overstige 2 (0+0+1+1)

Valper skal ikke leveres før fylte 8 uker og vi anbefaler alle å skrive kontrakt.

Kun klinisk friske individer skal brukes i avl.

Hvis nære slektninger av en hund med en kjent eller antatt arvelig sykdom brukes i avl, bør den pares med en hund som kommer fra en familie med lav eller ingen forekomst av tilsvarende sykdom.

Laget av

Liv Anne Ugland, Inger Ronander, Annette Waaler, Heidi Øiom og Siri B. Horn
Med innspill om historien i Norge fra Elsa Løkken, Liv Sesseng og Ann Kristin Grefsheim.